

Pentti Kaskipuro

Fyra potatisar
Linje- och akvatintetsning
240 × 250 mm

Pentti Kaskipuro är född 1930 i Helsingfors. Bosatt och verksam i Vantaa, Finland. Han är Finlands störste, mest tongivande nu levande grafiker. Han har under närmare trettio års tid betytt oerhört mycket för den finska grafiken, och har varit dominerande inte bara som grafisk konstnär, utan även som lärare och inspiratör. Många av Finlands nu främsta samtida grafiker ser Pentti Kaskipuro, »Mästare K«, som sin viktigaste mentor. Han har också lockat många svenska konstnärer att arbeta med den djupa svarta akvatintgrafiken med dess stänk av ljusa korn.

Pentti Kaskipuro var yngst av sex syskon. Nio år gammal kom han till Sverige som krigsbarn, och bodde i Tibro prästgård nära Skövde under åtta års tid. Tiden i Sverige verkar ha varit positiv för Kaskipuros framtida konstnärliga utveckling och vägval. 1947 var han tillbaka i Finland, och påbörjade långa mödosamma självstudier vid sidan av förvärvsarbete.

År 1958 inträffade en öppning i Kaskipuros konstnärsliv i och med att han erhöll Finska Kulturfondens stipendium. Det gav honom möjlighet att lämna sitt förvärvsarbete, för att på heltid kunna satsa på sin konstnärliga verksamhet. De stora genombruttsåren för Kaskipuro kom under 1960-talet, då han lade grunden för sin högst personliga bildvärld med koncentrerade och förtätade stilleben.

1964 deltog han i biennalen i Venedig, och året därpå påbörjade han sin lärargärning som varade i nio år. I början av 1970-

Foto: Beñt Copp

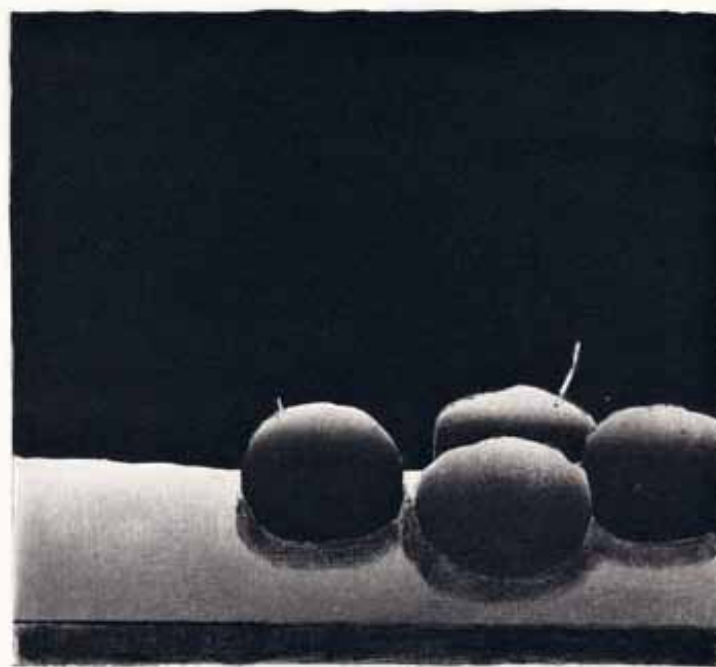
talet blev han ordförande för Finlands Grafiska Konstnärer, och erhö 1974 en konstnärsprofessur. 1974 fick han också den svenska Prins Eugen-medaljen »för utomordentlig konstnärlig gärning«. 1979 blev han Årets Konstnär i Finland.

Pentti Kaskipuro har varit och är fortfarande en mycket flitig utställare, både nationellt och internationellt, och har i samband med utställningarna också erhållit ett stort antal priser och utmärkelser. Han är represen-

terad i många stora museer och betydande privatsamlingar i både Europa och andra världsdelar.

Litteratur: det stora standardverket om Pentti Kaskipuro är skrivet av Seppo Niinivaara: *Pentti Kaskipuro Grafik 1952–1982*, Helsingfors 1982. Man bör även nämna boken *Mestari K* som utgavs 1990 i samband med Kaskipuros 60-årsdag (ISBN 952-90-2251-4).

I 2005 års portfölj från Föreningen för Grafisk Konst ingår *Fyra potatisar*, linje- och akvatintetsning 240 × 250 mm. Tryckt av Himmelblau koppartrycksverkstad, Tammerfors.

Mästare K

Det första intrycket jag fick av Kaskipuro var en diskret, lite blyg, tillbakadragen intellektuell konstnär. En träffande beskrivning av detta första intryck ger även Seppo Niinivaara i den stora boken om Pentti Kaskipuro.

»Kaskipuro rör sig i rummet iklädd en svart höghalsad tröja och mörka sammetsbyxor, lång och blek. Han har den franske efterkrigsexistentialistens asketiska klädsel, och vem vet om det inte även i hans arbeten finns något av det för existensialismen utmärkande fasthållande vid väsentligheter. Glasögonen är den närsyntes tunga specialglas, som döljer blicken bakom blanka reflexers hemlighetsfulla labyrinter. Den reslige mannen har stugsittarens och bokmalens något framåtböjda hållning.«

Men verkligheten skulle visa sig vara annorlunda. Jag har sällan mött en sådan levnadsglad och utåtriktad person. Vid konstnärsträffar roar han sin omgivning med roliga historier, ofta Albert Engström-historier när vi svenskar kom på besök, och med sitt munspel skapar han en glad och otvungen stämning.

I sina bilder är han en rik och begåvad berättare om vår vardag, där de små tingen synliggörs. Motiven i Kaskipuros bildvärld är hämtade från det enkla och jordnära som han upphöjer till stor konst. Bilderna är att likna vid små tittskåp där vi, betraktarna, tittar in på en scen befolkad av olika stilleben. Att han väljer potatisar, gafflar, svampar, lökar, kålrötter, grova limpor, ägg och papperspåsar som rekvisita, gör att betraktaren måste stanna upp och reflektera. Ju mer man studerar ett känt föremål desto mer upptäcker man allt det man tidigare inte sett, allt det okända och outforskade i föremålet. Pentti Kaskipuro leder oss på en upptäcktsresa i vår allra närmaste, okända omgivning.

Man skall alltså inte hasta förbi Pentti Kaskipuros bilder, för då hinner man inte uppfatta alla de subtiliteter han fångat upp och omvandlat till förtätad konst. Hos honom finner vi det stora i det lilla. Mikrokosmos får samma dimensioner som makrokosmos. Det som bidrar till Pentti Kaskipuros storhet är hans förmåga att fånga närheten

och dofterna i sina gestaltningar. Få konstnärer kan som Kaskipuro med hjälp av akvatinten skapa ett härligt grovt finskt surbröd som känns och kärvar ända in i underkäkens salivkörtlar.

Det är hela tiden den svartvita grafiken med torrnl och etsning som är Pentti Kaskipuros konstnärliga uttrycksmedel. En av mina favoritbilder av Kaskipuro heter *En och en halv potatis*, gjord i mitten av 1970-talet, och det var också då som jag för första gången fick kontakt med Pentti Kaskipuros bildvärld. Det är därför extra roligt att temat med potatisar också kommer att ingå i årets FfGK-portfölj. Bilden heter kort och gott *Fyra potatisar* och är en linje- och akvatintetsning, en teknik som Pentti Kaskipuro behärskar till fulländning, och som blivit hans adelsmärke.

I Kaskipuros bild *Fyra potatisar* finns, menar jag, många känslomässiga kopplingar till den moderna japanska konsten. Bilden andas japansk kontemplation. Man kan generellt säga att mycket av Kaskipuros bildvärld har starka beröringspunkter med den japanska, eller tvärt om.

Bilden består av fyra runda former – potatisar – som ligger på ett bord. Både bordet och potatisarna belyses rakt framifrån/uppfifrån så att en intensiv motljuskänsla skapas. Men där ljuskällan borde vara, möts vi av ett djupt mörker ungefär så som ljuset kan hamna på en teaterscen med sina riktade spotlights, eller på månen där inte atmosfären sprider ljuset i rummet. Allt brus och alla störande element är bortplockade. Fokus koncentreras på potatisarna och bordskivan.

Tack vare Pentti Kaskipuros bilder har föremål som vi vanligtvis inte förknippar med konst, exempelvis potatisar, blivit gestaltade och synliggjorda som just konst.

Han har skapat *Ars et solanum*, konst och potatis.

Jordi Arkö
konstnär